THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 — Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

קיין ענדערונג אין ווייסן פאפיר

פון דער פארלאמענטארישער דעבאטע איבער לארד פעספילדס ווייסן פאפיר איז קלאר איין זאך: די בריטישע רעגירונג האט נים בדעה צו ענדערן דעם ווייסן פאפיר. כאטש זי איז אפשר גרייט אויף געוויסע איסטייטשונגען, וואס זאלן עמוואס פארמילדערן זיין אינהאלט.

די שארפע קריטיק קעגן דעם "פאפיר". אויסגעדריקט באזונדערס פון לאיד דזשארדזש, וועלכער האט פאקטיש באשולדיקט זיינע מחברים אין אנטיסעמיטיזם, האט געהאט גאר א קליינע ווירקונג אויף דער רעגירונג. זי האט נים אויסגעדריקט אפילו דעם לייכטסטן געפיל פון חרטה אויף זיינע שארפסטע פונקטן. סיי דראמאנד שילס און סיי פרעמיער מאקדאנאלד אליין האבן אנטשלאסן פארטיידיקט דעם פאפיר, פארזיכערנדיק בלויז דערביי, אז ער איז נים קיין אפווייכונג פונ'ם מאנדאט און פון דער באלפור דעקלאראציע. און אז די רעגירונג איז אנטשלאסן דורכצופירן איהר פארפליכטונגען "צו ביידע צדדים". —

פון דראמאנד שילס רעדע קאן מען ווייטער ארויסנעמען, אז די רעגירונג איז געווינגס צום שטאנדפונקט, אז די פראגע פון דער גרינדונג פון דער אידישער נאציאנאלער היים איז נים דער וויכטיקסטער פונקט פונ'ם מאנדאט. און אז אויפ'ן ערשטן ארט שטיים גאר דער פונקט וועגן דער אנטוויקלונג פון די זעלבסט-רעגירנדיקע אינסטיטוציעס אין לאנד.

דער איינציקער פאזיטיווער פונקט אין דער רעגירונגס דערקלערונג איז דער פלאן אויסצוגעבן צווילף מיט א האלבן מיליאן דאלאר פאר דער קאלאניזאציע פון צען טויזנט פאמיליעס. זי כאפט זיך אבער צו דערקלערן, אז דער פלאן איז צוערשט געצילט צו קאלאניזירן "די לאנדלאזע אראבער, וואס זיינען אראפגעזעצט געווארן פון זייער באדן דורך די אידישע קאלאניסטן". ערשט נאכדעם ווי זיי וועלן קאלאניזירט ווערן, וועלן אידן און אראבער גלייך באהאנדלט ווערן אין דעם קאלאניזאציע פלאן.

די באטאנונג פון "די לאנדלאזע אראבער, אראפגעזעצט פון באדן א דאנק דער אידישער קאלאניזאציע", קאן נים זיין אנדערש געמיינט. ווי א שטאך אין זיים די אידן. די צאל פון אזעלכע איז, אין ערגסטן פאל, נים זייער גרויס, — אפשר עטלאכע הונדערט פאמיליעס. די באטאנונג מאכט דעם איינדרוק, אז די פראגע צו אין לאנדלאזע צוליב די אידן אין א פראבלעם פון גרויס וויכטיקייט. וועגן די אראבישע פויערים וואס זיינען לאנדלאז צוליב די אראבישע עפענדיס, — און אזעלכע זיינען דא זיכער א סך מאל מער, — רעדט מען קיין איין וואָרט נים. אפנים אז די בריטישע ארבעטער רעגירונג געפינט די עפענדישע רויבערייי פאר מער ישר'דיק, ווי די קאלאניזאציע פון די חלוצים, וואס באארבעטן דעם באדן מיט'ן שווייס פון זייער פנים . . .

די לאגע, ווי שווער דאס איז נים פאר אונז צו אנערקענען, דארף אבער זיין פאר אונז קלאר: דער ווייסער פאפיר בלייבט נים געענדערט.

דאס לאזט א סך פלאץ פאר דינגען זיך און אויסדינגען געוויסע הנחות. — פאקטיש האט פרעמיער מאקדאנאלד אליין איינגעלאדן די ציוניסטישע פירער צו קומען און דינגען זיך. און די פארהאנדלונגען גייען שוין אן.

עס פארבלייבט אבער דער פאקט, אז דער "ווייסער פאפיר", ווען ער פארבלייבט ווי ער איז, גיט דער רעגירונג א רעכטלאכן באזיס אפצו-שטעלן איינגאנצן צו יעדער צייט וואס זי וועט עס געפינען פאר זיך באקוועם די אידישע אימיגראציע און די אידישע קאלאניזאציע. און אין די גרעניצן פונ'ם ווייסן פאפיר וועלן די אידן קאנען אויסדינגען הנחות. אבער נים מעהר. דערן קיין רעכט.

און די פראגע איז, צי לוינט זיך דער געשעפט צו דינגען זיך, — אין דער אומגעשטער שורה, פאר קליינקייטן. אפשר לוינט זיך. נים צו פארהאנדלען און אזוי גוטהייסן דעם פאפיר, נאר אפזאגן זיך איינגאנצן צו פירן וועלכע ס'איז פארהאנדלונגען באזירט אויף דעם דאזיקן דאקומענט.

א געלונגענער שפיל אין פארלאמענטאריזם

דיקטאטארן פון אומציוויליזירטע לענדער פירן אן זייער דיקטאטור אפן און כרומאל. זיי דארפן נים קיין פארלאמענטן, און זיי זאגן דאס גאנץ אפן מארשאל פילסודסקי איז אבער דער ציוויליזירטער דיקטאטאר פון א הויך ציוויליזירט לאנד, ווי פוילן איז. ער איז נאך דערצו א געוועזענער סאציאליסט. און אים פאסט נים גאר צו באצייכענען זיך מיט'ן נאמען דיקטאטאר. ער דארף הערשן מיט דער פולמאכט און מיט דער הילף פונ'ם פאלק זעלבסט, — ער דארף, מיט איין וואָרט, א "דעמאקראטישן" פארלאמענט, וואס — זאל אויספאלגן וואס ער הייסט . . .

ביז איצט האט ער געהאט צרות מיט דעם סיים, — ער האט זיך נים געלאזן פירן אויפ'ן שטריקל. נו, האט ער געטאן דאס וואס אנדערע רעגירונגען אין אזעלכע "הויך ציוויליזירטע" לענדער, ווי רומעניע, למשל; טוען: ער האט שוין געזעען, אז דאס פאלק זאל אויסקלייבן די פארטרעטער, וועלכע וועלן טאנצן אויף זיין שטריקל.

די גאנצע וואלן צום נייעם סיים, דערווייל לעצטן זונטאג, זיינען געווען נים מער ווי א קאמעדיע. די רעגירונג האט דורך די ערגסטע טע-ראר מעמאדן געצוואונגען דעם עולם צו דערוויילן אירע קאנדידאטן. זי האט נים געלאזן די אפאזיציע און די מינדערהייטן אנפירן וועלכן ס'איז וואל קאמפיין, און זי האט זייערע קאנדידאטן און אלע זייערע מער אדער ווייניקער וויכטיקע פירער פארזעצט הינטער די גראטעס ביז איבער די וואלן. די ווייליער זעלבסט זיינען טעראריזירט געווארן צו שטימען פאר די רעגי-רונגס קאנדידאטן.

דער רעזולטאט איז א גאנץ נישקשה'דיקער. די רעגירונג האט גע-קראגן א וואגיקע מערהייט אינ'ם פארלאמענט, און מארשאל פילסודסקי וועט מער נים דארפן ליידן פון דער חוצפה פונ'ם סיים. ער וועט קאנען טאן וואס זיין הארץ גלוסט, מיט דער גוטהייסונג פון די "פאלקס פארטרעטער". די צעשמעטערטע אפאזיציאנעלע פארטייען וועלן קיין קאפ נים קאנען אויפהויבן. און די מינדערהייטן וועלן אפילו נים האבן גענוג כחות צו זיין פארראטן אין די קאמיסיעס, וואו זיי האבן כאטש געקאנט וועגן אויסדריקן א פראטעסט קעגן זייער רעכטלאזיקייט און די רדיפות פון וועלכע זיי ליידן.

אמת, פילסודסקי האט נים געקראגן די מערהייט פון צוויי-דריטל, וועלכע ער דארף צו ענדערן די קאנסטיטוציע אויף א קאנסטיטוציאנעלן אופן. אבער נאכאלעמען, ווער קאן זיך עס אים שטעלן אין וועג, ווען ער זאל וועלן מאכן זיינע ענדערונגען אויף א נים-קאנסטיטוציאנעלן אופן? דאס פאלק, ווי די וואלן האבן דערוויזן, איז דאך "מיט אים". . .

א "ישועה" פאר די רומענישע אידן

אין זיין רעדע ביי דער עפענונג פונ'ם רומענישן פארלאמענט, האט קעניג קארל צוגעזאגט, אז די רעכט פון די מינדערהייטן אין לאנד וועלן אויך אויף ווייטער אפגעהיט ווערן פון דער רעגירונג. "ווי ביז איצט". . .

די רומענישע מינדערהייטן, בפרט די אידן, וועלן זיכער זיין דאנק-באר דעם גנעדיקן קעניג. זיין צוזאג מיינט דאך, אז קיין נייע באשריינקונגען קעגן זיין וועלן נים געמאכט ווערן.

און דאס הייסט, אז די מינדערהייטן, בפרט די אידן, קאנען אויך אויף ווייטער זיין זיכער מיט זייער — רעכטלאזיקייט . . .

די שלעכטע בשורה אונטערזועגנס

פון י. אייגער, ירושלים

די טרויעריקע ידיעה האט מיך אנ-געטראפן אין וועג, איך בין געפאר אי-בער דעם צפון פון ארץ-ישראל; אראפ-לאזנדיק זיך אין טאל פון יזרעאל, דעם 12טן אקטאבער, ווען דער מערב האט זיך שוין אנגעהויבן צו רויטלען פון זון-אונטערגאנג, האט מיך אנגעיאגט א נע געוואונקען — מיט האס, מיט נקמה קאלאניסט: א שלעכטע בשורה פון ירו-שלים . . . איך האב באלד געענדערט מיין מארשרוט, אראפגעפארן אין דער זייט, אין דער נעקסטער קאלאניע און איך האב זיך פארבונדן טעלעפאניש מיט דער הויפטשטאט. עס האט געדרעדט מענש מיט א מענשלאכן קול, אבער עס האט אפגעקלינגען ווי גרויזאמע דונערן, וועלכע ווייסן נים קיין רחמנות צו דיי ווייס. ניט סתם געבראכן, נאר באגלייט דאס מיט שנאה, צביעות, פרעכהייט, אפענע ליגגס און בלבולים. אין קאלא-ניע האט זיך געשפירט א גרויסע אויפ-רעגונג, וועלכע איז אומזיסטבאר גע-לאפן איבער די בריטיע, פינסטערערע דארפס-נאכט און א פינסטערן אויסגע-שטערנדן הימל.

און דאך, ווען איך בין שפעטער אב-סל געזעסן ביים אונט-ברוים מיט אי-דיש-פויערישער משפחה, וועלכע האט נאך א טאג שווערער אבער געזונטער מי, גע-מיט די ערשטע שטערן בין איך לאנג-זאם, שטיל געפאר איבער דער יזרעאל-פעלכן און פון אלע זייטן האבן מיר געוואונקען פייערלאך פון די קאלאניס-טישע הייזלאך. אויף דאס מאל מאר-נע געוואונקען — מיט האס, מיט נקמה דארשט, מיט יענער נקמה-דארשט, וועל-כע ווייסט נים פון קיינע חשבונות און לאגיק און גרעניצט מיט כוח פון משו-נעת. איך בין אריינגעפאלן אין איינער פון די קאלאניעס. איר באפעלקערונג האט שוין געוואוסט וועגן דעם, אז ענגלאנד האט ענדלאך אפן איר ווארט געבראכן פארפיקירט דאס שווארץ אויף אויף. ניט סתם געבראכן, נאר באגלייט דאס מיט שנאה, צביעות, פרעכהייט, אפענע ליגגס און בלבולים. אין קאלא-ניע האט זיך געשפירט א גרויסע אויפ-רעגונג, וועלכע איז אומזיסטבאר גע-לאפן איבער די בריטיע, פינסטערערע דארפס-נאכט און א פינסטערן אויסגע-שטערנדן הימל.

און דאך, ווען איך בין שפעטער אב-סל געזעסן ביים אונט-ברוים מיט אי-דישן-פויערישער משפחה, וועלכע האט נאך א טאג שווערער אבער געזונטער מי, גע-ווינטעט. ניין, די פויערישע משפחה איז זאכן.

ארבעט ענערגיש מיט די ציינער, געזעסן פויערישע פאנזאט און מיט פויערישן בען געגומען אן אנטייל אין דעם גע-שפרעך איבער דער לאגע. גערעדט גע-לאסן, באטראכט, ניט פארקלענערט דאס שלעכטע, אבער אויך ניט פארגעסן דאס גוטע, דאס מעגלאכע. עס האט זיך גע-פילט זעלבסטווירדע און גלויבן אין אייגענע כחות, אין די כחות פון פאלק.

אנב, דער אידישער קאלאניסט האט קיינמאל ניט געזונדיקט מיט איבעריקן גלויבן אין גוטן וויל און יושר פון די ענגלענדער. זיין גלויבן און אומגלויבן, באפרידיקונג און פארדראס האבן זיך אימער באצוינגן אויף די איינענע כחות און מיטלען. אין דעם אידישן דארף האט מען זיך אימער אנגעשטויסן אויף א פאלשטענדיקער פארנייגונג פון פאלי-טיק. דער זין איז, אז אן אידישע פוי-ערישער משפחה איז פיל שטארקער פון א "גוט ווארט פון א מיניסטער". פריער האט מען נאך אפשר געקאנט וועגן דעם פאלאעמיזיזם, אבער איצט קאן שוין קיי-נער אין דעם ניט צווייפלען. ערד-אר-בעט ארבעט אויס ביי מענשן פון דעם גלויבן אן, עטיש אמת, נאר אויף אן אמת'ע אפשאצונג פון דערשיינונגען און ווערט-ווייזטעט.

אויב די יוגנע פון דער פאמיליע האבן נאך ארויסגעציינט אין א געוויסער מאס פארביטערונג קעגן די ענגלענדער, האבן די עלטערע וועגן דעם גארנים געוואלט רעדן: "עס, ניט כדאי צו רעדן וועגן דער . . . . "און דער גאנצער געשפרעך האט זיך געפירט ארום די מעגלאכקייטן פונ'ם אידישן פאלק, וואס ער האט גע-קאנט טאן און האט ניט געטאן און וואס ער קאן איצט טאן. קיין איין וואָרט פון פארצווייפלונג, אן אומדערשיטערנדער גלויבן. איצט אדער שפעטער, געשוויי-דער אדער לאנגזאמער, אבער ארץ-ישראל וועט זיין דאס לאנד פון די אידן . . . און ווידער האט מען גערעדט וועגן דעם "עמק-כם", — וואס מען האט אים ארויסגעכאפט פון פרעמדע הענט און אים באדעקט מיט אידישע דערפער. ער אליין איז שוין א היפשע אידישע פעס-טונג אין לאנד. אט וואנקען פון אלע זייטן פייערלאך פון אידישע ישובים, פון קאלאניסטישע הייזלאך, וואו עס זיצן איצט פויערישע פאמיליעס און עס כישוב הדעת אונט-ברוים. און עס איז קיין צווייפל ניט, אז אט דער עמק וועט אויבערלעבן ניט בלויז ארבעטער-רעגי-רונגען, נאר זאנאר גאנצע אימפעריעס...

זוי אזוי באראן ראטשילד האט פאזירט אלס בעטלער און האט אויסגענומען ביי גאנץ פראנקרייך

פון ג. פאדאלסקי

אין אינטערעסאנטע פאסירונג מיט'ן אי-דישן מיליאנער, מיט וועלכער גאנץ גאנץ פאריז גייט כאראאם

סטודענט האט שוין גענוג געהונגערט און דאך האט ער אים אוועקגעגעבן די לעצ-טע עטלאכע סו, וואס ער האט געדארפט האבן אויף א שטיקל ברויט צו קופן.

באראן ראטשילד האט דאן ארויסגענו-מען זיין נאטיע ביכל און ער האט פאר-צייכנט דעם נאמען פון דעם סטודענט און זיין אדרעס.

שפעטער איז ער אריין אין אוטאמא-ביל און איז אוועקגעפאהרן.

צומארגנס האט דער יוגנערמאן גע-קראגן א פאקעט פון ראטשילדס באנק אין וועלכן עס האט זיך געפונען פאלגנ-דיגער ברייוול:

"ליבער הער!

"נעכטן גייט אויר געווען אזוי גוט און מיר געשיינקט זעקס סו. איך דאנק אייך הארציק פאר אייער גוט הארץ און ערלאכקייט.

"איך וויל זיך היינט נעמען דעם כבוד אייך צו אינפארמירן, אז די דאזיקע סומע צוזאמען מיט די אר-דישן מיליאנער, מיט וועלכער נאנץ נאנץ פאריז גייט כאראאם

מיט אומגעדולד געווארט אויף ראטשילדס ראטשילד האט זיך גוטמוטיק צעלאכט, אז ער זאל פאסן פאר א בעטלער האט ער זיך קיינמאל ניט פארגעשטעלט, אבער קוקנדיק אויפן מאלער האט ער געזעען, אז דאס אויג זיינס האט אים ניט געקאנט אפנארן.

אויף די אנגעקומענע געסט האבן אויפ-געזומען דעם מאלערס דערקלערונג מיט אינטערעס און אומגעדולד, ווארטנדיק אויפן מיליאנערס ענטפער.

ראטשילד האט זיך דאמאלסט גאנץ ערנסט אויפגעהויבן פון פלאץ און ער האט דערקלערט, אז ער איז איינשטי-מיק מיטן קינסטלער און ער איז ווילליק צו פאזירן אלס בעטלער.

צו מארגנס האט זיך דער אוטאמא-ביל פון באראן ראטשילד אפגעשטעלט ביי דער ווילא. דער קינסטלער האט אים דערוואוארט, און צו דער באשטימטער צייט איז ער געווען אויפן פלאץ.

דע לא קרוא איז איצט געווען באלע-באס. באראן ראטשילד האט אים גע-נעבן דערלויבענעיש צו טאן וואס ער וויל, ווייל ער איז גרייט זיך אונטערוואר-פן צו זיינע פאראדרענונגען. און דער מאנ-לער האט זיך לאנג ניט געלאזט בעטן.

ער איז אוועק אין א זייטיקן צימערל, וואו עס האבן זיך געפונען א בינטל מיט בעטלער קליידער, וואס ער האט צוגע-גרייט פארן רייסטן מענשן פון פראנק-רייך. אין עטלאכע מינוט ארום האט ער שוין געטראגן דאס פעקל מיט זיך און ער האט עס מיט אמאל צעעפנט פארן באראן.

אין פעקל האבן זיך געפונען פאלגנדע זאכן. א גראב צעריסן און צעפיצלט העמד, שמוציק און געהרוכט באפלעקט, א פאר גרויסע און צעלעכערטע שיך און נאך א פאר קליינקייטן, וואס זיינען גוי-טיק געווען פאר דער פאזע.

באראן ראטשילד איז געשטאנען ווי א געהארכזאמער סאלדאט, האט באלד ארונטערגעצוינן זיינע ציכטיקע קליידער און ער האט ארויפגעצוינן אנשטאט זיי דער בעטלערישע. אין עטלאכע מינוט שפע-טער איז ער שוין געווען א בעטלער, פון דער עלעגאנץ און רייכקייט איז ניט געב-ליבן קיין זכר.

אט אזוי שטייענדיק אלס בעטלער, אין דער פאזע וואס דער קינסטלער האט אים געוואלט זעען, איז ארייגעגעקומען אין דער סטודיא א סטודענט, אויף א מא-לער, און זעענדיק דעם ארימען בעטלער שטיין, איז ער צוגעקומען און ער האט זיך טרויעריק פארטראכט.

ניט וועלנדיק שטערן אין דער ארבעט, האט דער יוגנערמאן, וועלכער איז גע-ווען זייער ארים געקליידעט, געוואלט אוועקגיין, אבער עס האט אים ארומגע-כאפט אזא רחמנות צום אומגליקלאכן בעטלער וואס ער איז געצוואונגען צו פארדרינען א שטיקל ברויט פאזירנדיק, אז ער האט זיך ניט געקאנט איינהאלטן, און ער האט ארויסגעצוינן זיין בייטע-לע און ער האט אים דערלאנגט עטלאכע פראנצאזישע סו.

ראטשילד האט די עטלאכע סו צוגע-נומען און ער אריין אין אוטאמאביל און איז אוועקגעפאהרן.

"דזשיימס ראטשילד"

עס איז איבעריק צו באשרייבן די שמחה פון דעם יוגנערמאן, וועלכער האט מיט אמאל באקומען די מעגלאכקייט זיך צו שטעלן זיך אויף די פיס, צו ענדיקן זיין שטודיום און ווערן אויסגעלייזט פון אלע זיינע צרות.

ניט קיין סך מענשן האבן פון דער גאנצער געשיכטע געוואוסט. איבערהויפט האט ראטשילד באוואנדט דורך שרייבן א בריוו צום מאלער, אז די גאנצע זאך זאל בלייבן בסוד סודות, אבער ווי זאגט דאס ווערטל: "הימל און ערד האבן געשוואוירן, אז קיין סוד זאל ניט גיין אויב די יוגנע פון דער פאמיליע האבן נאך ארויסגעציינט אין א געוויסער מאס פארביטערונג קעגן די ענגלענדער, האבן די עלטערע וועגן דעם גארנים געוואלט רעדן: "עס, ניט כדאי צו רעדן וועגן דער . . . . "און דער גאנצער געשפרעך האט זיך געפירט ארום די מעגלאכקייטן פונ'ם אידישן פאלק, וואס ער האט גע-קאנט טאן און האט ניט געטאן און וואס ער קאן איצט טאן. קיין איין וואָרט פון פארצווייפלונג, אן אומדערשיטערנדער גלויבן. איצט אדער שפעטער, געשוויי-דער אדער לאנגזאמער, אבער ארץ-ישראל וועט זיין דאס לאנד פון די אידן . . . און ווידער האט מען גערעדט וועגן דעם "עמק-כם", — וואס מען האט אים ארויסגעכאפט פון פרעמדע הענט און אים באדעקט מיט אידישע דערפער. ער אליין איז שוין א היפשע אידישע פעס-טונג אין לאנד. אט וואנקען פון אלע זייטן פייערלאך פון אידישע ישובים, פון קאלאניסטישע הייזלאך, וואו עס זיצן איצט פויערישע פאמיליעס און עס כישוב הדעת אונט-ברוים. און עס איז קיין צווייפל ניט, אז אט דער עמק וועט איידער די פאליציי וועט פעסט-שטעלן ניט בלויז ארבעטער-רעגי-רונגען, נאר זאנאר גאנצע אימפעריעס...

פאר ביסקעטס, קייקס און פאַיס

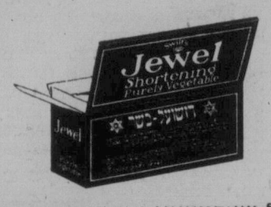

נוצט

סוויפט'ס דזשועל כשר שארטענינג פאר בעסערן באקן, ברויט, ביסקוויטס, קייקס און פאיס ווערן געבא-קען א סך בעסער ווען איר נוצט די דאזיקע ראיעלע שארטענינג — שטענדיק ריין און איז יוניפארם. דזשועל מישט זיך אויס לייכט מיט מעל און קאכט זיך ניט ברענענדיק.

דזשועל שארטענינג איז געמאכט פון ריינע ווערדזשעטייבל אויל און איז

"ניט מילכיק - ניט מילכיק"

יעדער פעקל פון דעם כשר דזשועל שארטענינג האט דעם הכשר פון רבי י. י. כהנאוויטש, הויפט רב פאר מערב קאנאדע, אין זיין איינגענער האנט-שריפט וואס ניט אייך די פארזיכערונג אז עס איז כשר

דאס נעקסטע מאל ווען איר באקט, פרוביירט די דא-זיקע באריטע שארטענינג.

Swift Canadian Co.
Limited

איב איר ווילט שקראבען און פאלישן אלטע און נייע פלארס
און באקומען די בעסטע ארבעט אין שטאט
טעלעפאנירט צו אונז
אונדער ארבעט איז גאראנטירט צו געבן אייך צופרידנהייט
JACKSON FLOOR CO.
טעלעפאן 52 475